תורה אור

חמש אשמות תלויין כי מייתי חד מי מיפטר והתניא *זה הכלל כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות א) *אלא דכולי עלמא לטבילות מדמי להון ובחוששין לפשיעה קמיפלגי רבי יוחנן בן נורי סבר חיישינן לפשיעה ורבי עקיבא סבר לא חיישינן לפשיעה:

הדרן עלך שלשים ושש

ארבעה *מחוסרי ב) כפרה וארבעה מביאין על הזדון כשוגג ואלו הן מחוסרי כפרה הזב והזבה והיולדת והמצורע רבי אליעזר בן יעקב אומר ג) גר מחוסר כפרה עד שיזרוק עליו הדם ד) נזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו: **גמ'** מאי שנא זב וזבה דמני להון בתרין משום דחלוקה ס) טומאתו דזב לא מטמא באונס ו) וזבה לא מטמאה בראיות כבימים דתניא *מבשרו ולא מחמת אונסו ז) *(ומי טמא) בראיות כבימים דתניא תלה הכתוב את ח) הזכר בראיות ואת הנקבה בימים וזבה מטמאה באונס ולא מטמאה בראיות כבימים מצורע ומצורעת נמי חלוקה טומאתן דמצורע טעון פריעה ופרימה דכתיב בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ואסור בתשמיש המטה ומצורעת אינה טעונה פריעה ופרימה דתניא ט) א) אין לי אלא איש אשה י) מנין כשהוא אומר והצרוע הרי יא) כאן שנים אם כן מה ת"ל איש נתקו הכתוב יב) מענין של מעלה לענין של מטה לומר איש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת ומותרת בתשמיש המטה יג) שנאמר וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים ולא מחוץ לאהלה הלכך נמנינהו בתרין זב וזבה עיקר טומאתן חלוקה מצורע ומצורעת אין עיקר טומאתן חלוקה האי והאי כגרים הוא: ר"א בן יעקב אומר גר מחוסר כו': ות"ק מאי טעמא לא תני גר כי קתני מדעם דמישרי למיכל בקדשים גר כי קא מייתי קרבן לאכשורי נפשיה למיעל בקהל (א) יד) ונזיר מאי טעמא לא תני סוף סוף נזיר נמי כי מייתי קרבן לאישתרויי למישתי יין דחולין הוא ור"א טו) דקתני נזיר למישרי נפשיה ניתני נמי נזיר טמא טז) כי קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות יז) בטהרה הוא תנו רבנן גר מעוכב לאכול בקדשים עד שיביא קינו יח) הביא פרידה אחת שחרית אוכל בקדשים לערב כל הקינין שבתורה אחד חטאת ואחד עולה כאן שתיהן עולות הביא חובתו (ג) מן הבהמה יצא יט) עולה ושלמים יצא מנחה ושלמים לא יצא לא אמרו קן אלא להקל מאי שנא מנחה ושלמים דלא יצא דכתיב כאשר תעשו כן יעשה מה אתם עולה ושלמים אף גר עולה ושלמים א"כ (ג) חובתו כ) אחת מן הבהמה לא תיסגי כא) עליה בגווה דהכתיב כאשר תעשו כן יעשה אר"פ יש לומר לעוף איתרבי לעולת בהמה לא כל שכן אי הכי אפילו מנחה נמי מיעט קרא כן ועוף היכא איתרבי דת"ר כאשר תעשו כן יעשה מה אתם עולה ושלמים אף הוא עולה ושלמים כב) שנא' ככם כגר מנין לרבות את העוף ת"ל כג) אשה ריח ניחוח לה' איזה דבר שכולו לה' הוי אומר כד) עולת העוף

א) [סוטה כג: ערכין ג:] ב) תוספתא דשקלים פ"ג ע"ש ג) [תוספתא פ"א ע"ש]

ידעה דהשתא עליה חובה אבל על הספק שאין השתא עליה חובה לא מזקקינן לה לומר על האחרונה אני מביאה: **ורבי עקיבא לא חייש לפשיעה ·** ולאי שמעתי חוששין לפשיעה שמא תפשע ולא תביא אפילו קרבן אחד ותאכל זבחים בטומאת הגוף וקשיא לי בגוה טובא הרי אפשר שיא(ד) מתביא קרבנה ומשום דלא מצרכת לה לומר על האחרונה ליחוש שמא תחזור בה ועוד אי חיישת להכי כל שכן דעל הספק היא מקילה ואמאי לא מצרכת לה לומר על האחרונה ליחוש שמא תחזור בה ולא תביאנו ותאכל בקדשים בספק טומאת הגוף:

הדרן עלך שלשים ושש

ארבעה מחוסרי כפרה · מבילין טבולת ולא על חטא אלא לאכול בקדשים: **עד שיזרוק עליו הדם ·** דבעי איתויי קרבן כדמפרש לקמיה: **ונזיר ליינו ולתגלחתו ולטומאתו ·** ונזיר מחוסר כפרה שכל זמן שלא כיפר אסור ביין ובתגלחת ולטמא למתים: **גמ' דמני להו בתרין ·** דחשיב זב וזבה בתרין מהנך מחוסרי כפרה: **מבשרו ·** מכח אברו ומתוקף ילדו · זבה מטמאה באונס כדאמרינן בפרק בנות כותים (נדה דף לו:) וכי יזוב זוב דמה (ויקרא טו) הרי אונס אמור: **ומטמא בראיות ·** אם מט' · דלטהרת טומאת נגעים א"נ שהרי כאמר והגלוע: **איש דכתיב במקרא העליון לענין מקרא התחתון ·** שפריעה ופרימה כתובה ט] באחרונה לומר לך איש פורע ופורם: **עיקר טומאתן חלוקה ·** זה בראיות וזה בימים וזו בימים ולא בראיות: **כגרים ·** דהאי שיעור נגע כחצי גריס: **סוף סוף נזיר מ"ט ·** לא תני הא לאישתרויי הוא: ומשני הואיל ולאו לאשתרויי בקדשים אלא ביין דחולין הוא וכי קחשיב כפרה דמעכבא שום אכילה דקדשים: **גר מעוכב לאכול בקדשים ·** דאפילו (ו) לרבנן סבירא להו כר"א בן יעקב דאמר לאישתרויי הוא דמייתי והא דלא תני ליה משום דלא מיקרי מחוסר כפרה: **הביא פרידה אחת ·** גוזל אחד שחרית: **אוכל בקדשים לערב ·** ובלבד שיביא השניה כדאמרינן לקמן להביא פרידה אחת א"א: **כאן שתיהן עולות ·** כדאמרן לקמן בגמ' (דף ט) מדור המדבר: **הביא חובתו מן הבהמה ·** עולה אחת יצא: עולה ושלמים לאו דוקא אלא משום דבעי למיתני מנחה ושלמים לא יצא: **מה אתם עולה ושלמים ·** דכתיב (שמות כד) וישלח את נערי בני ישראל וגומר: **לא תיסגי בגוה ·** עד דמייתי שלמים: **שכולו לה' ·** שאין כהן נהנה ממנו דבעולת בהמה איכא עולה לכהנים אבל עולת העוף ליכא מידי כו]: לכס

תוספות אירי ואידי כגברים · תמ"ע כה"ג חלוקין בזב וזבה שזה בראיות וזה בלובן: **לעוף איתרבי כו' ·** תימה זב וזבה יוכיחו דאיתרבו לעוף ולא לבהמה:

ב ג מיי' שם פ"ב הלכה ב:
ג ד מיי' שם הל' ז:
ד ה מיי' שם ופ"ז מהל' איסורי ביאה הל' ז:
ה ו מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל' ו:
ו ז מיי' שם פי"א הל"ב:
ז ח מיי' שם פ"ב הלכה ח:
ח ט מיי' שם פי"א הלכה א:
ט י מיי' שם פ"א הל' א:
י כ ל מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הל"ב:

[לקמן טו: יח: ע"ש בתוס' ד"ה והתניא] [ע' בתוס' יח: ד"ה והתניא נראה דגרסי דברי ר' יוסי בר יהודה ועי' דף טה:]

לעיל ב:

[חולין מא: נדה לה: עא.]

שיטה מקובצת

א] אלא דכ"ע לטבילות קא מדמי להו · לענין שתאכל בקדשים בקרבן אחד אבל פטורה לא הויא · הרא"ש ז"ל: ובחוששין לפשיעה · כשאומרת על האחרונה משמע על האחרונה אני מביאה קרבן זה כדי לאכול בקדשים או כמו טבילה שהיא באחרונה מטהרת כל טומאות שקדמו לה כן קרבן זה שהוא מקרבת על האחרונה מטהרתה לאכול בקדשים ולא תנכה עליה כל הלידות שקדמו לה וידעת שלא נפטרה מלהביא שאר קרבנותיה דלשון על האחרונה משמע דלהכשירה בקדשים הביאתו ולא לפטור לגמרי אבל אם תאמר על אחד מהן משמע דסברה לפטור כשתביאה על אחת מהן נפטרה לגמרי וכן נמי אם אמרה על הראשונה משמע דסברה דבראשון נתחייבתי נפטרו כולן · הרא"ש: ב] כפרה: ס"י כפורים ארבעה מחוסרי כפרה · כפרה לאו דוקא שהרי אינן באין על חטא א"א ר"ל קרבן וכן פרש"י ז"ל · תוס': ג] עי' בחדושין: ד] תרם ונזיר ליינו ולתגלחתו ולטומאתו: ס] דחלוקה טומאתן דזב: ו] מתיבת וזבה עד תיבת דתניא נמחק: ז] אונסו ומטמא בראיות אות י' נמחק: ח] את הזב בראיות ואת הזבה בימים: ט] דתניא איש צרוע הוא אין: י] עי' בחדושין: יא] כאן ס"א אשה וקטן אמור א"כ: יב] תיבות מענין של מעלה נמחק: יג] המטה דאמר רב חסדא מנין למצורעת שמותרת בתשמיש המטה שנאמר: יד] בקהל הוא ונזיר: טו] ור"א בן יעקב דקתני: טז] עי' בחדושין: יז] נזירות דטהרה הוא אות ב' נמחק: יח] יט] עי' בחדושין: כ] חובתו עולה אחת: כא] תיסגי ליה בגויה: כב] שנאמר ככם כגר נמחק: כג] ת"ל ועשה אשה: כד] אומר זה עולת: כה] לא תצריכהו לומר אות ה' נמחק: כו] כתובה בו תיבת באחרונה נמחק: כז] מידי · גליון דאפי' מוראתה ונוצה אסור בהנאה דהא נבלעין במקומן · הרנ"ח:

רבינו גרשום

ועולה אלא י"א: וכי תימא א"כ · דמכלל ופרט וכלל אתי נכתוב חד פרטא נטף: לאיי · מכלל ופרט ילפינן ומיצרך צריכי כולהו פרטי דאי כתיב נטף הוה אמינא מין אילן אין דנטף שרף הוא שנוטף מין אילן קטב: ואי כתיב שחלת ולא כתיב נטף הוה אמינא כו': וחלבנת · למאי איצטריך לגופה אתיא אע"פ שריחה רע הואיל דקוטר ועולה ואכתי מכלל ופרט מצי יליף: א"כ מכלל ופרט יליף מן קח לך נפקא לי כללא קמא: דהכי אשכחן דקיחה הוי כלל דכתיב ולקחת כלל ולא לכתוב סמים אלא לאו ש"מ סמים למנינא כראשון: ס"א ספי ר' יצחק א"כ כדקאמרת דכלל ופרט הוא והלבנה לגופה אתיא הלבנה מן קח לך נפקא כלומר כל מילי דלצורך קטרת אלא ש"מ להכי כתיבא למניינא · ואכתי היכי נפקא מן מנינא איטא סמים בתראי תרין כי סמים קמאי ולא חמשה ובצרו להו: א"כ · דלא הוויין אלא תרין ניכתוב קח סמים סמים בהדדי וסוף ני כתוב נטף ושחלת וחלבנה אלא מדכתב סמים לבסוף ש"מ כראשון. דבי ר' ישמעאל תאנא · מכלל ופרט וכלל: או אינו אלא כלל בכלל דראשון וכו' ר' ישמעאל בעי למילף מתרוייהו מכלל ופרט וממנינא דרב הונא דמכלל ופרט יליף כל שקוטר · ומקרא יליף כמה הוויין דאי מכלל לחוד קא קשיא ליה איטא סמים בתראי תרין כו': ונילף נמי מן פרט אחרון מן לבונה וזה דנייתי אפילו הני דלית בהו אלא חד צד דומיא דלבונה דריחה נודף ולפיק חד מהנהו דקוטר ועולה ואע"פ שאינו קוטר: הדר אמר א"כ דילפינן מינה ניכתוב קרא ללבונה במיצעי קודם סמים בהדי אידך פרטי אלא מדכתבת לבסוף ש"מ הא אין עליך לדון בלשון כו': אי משום הא לא איריא דאילו אי כתבה ללבונה במיצעי הוויין תרין עשר דאמרי' סמים בתראי שיתא כי הנך ד' דבפרט וב' בכלל אלא הכי מצית למימר א"כ דלמילף מינה אתיא לבונה ליכתבה במצעי והלבנה לבסוף בתר סמים ולא הוויין אלא חד סר אלא מדלא כתבה במיצעי ש"מ דאין עליך לדון בלשון אחרון דמייתי אפי' דחד צד אלא בלשון ראשון מכלל ופרט מה הפרט מפורש דבר שקוטר ועולה ודיהו נודף: ריש לקיש אמר · לא צריך לס"ק לא מסמנינא ולא מכלל ופרט אלא מן גופה מן שם דקטרת כה לשון קטרת דבר שקוטר ועולה ולא משכחת לה דקוטר ועולה אלא הנך י"א · שאין מפושעי ישראל שחוזרין בתשובה ותעניות אינה תענית: מהכא ואגודתו על ארץ יסדה · כלומר כשהן באגודה אחת על הארץ הטובים והרעים ומשברים לבם וחוזרין הקב"ה יסדה העולם מתקיים בשבילן: התהא · ונפש אדם דכתיב לאפוקי בהמה אתי כלומר דמנפש אדם הוו ששה עשר אלף מלבד הבהמות: כל שישנו בסך · שהוא טהור אם סך עצמו ישנו בבל ייסך חייב נמי האחר שסכו · ועובד כוכבים כיון דאינו טהור אם סך עצמו אינו בבל ייסך אינו חייב האחר שסכו הלכך לעובדי כוכבים נמי פטור: למלכים ולכהנים · מאחר שנמשחו בחניכתן ר' מאיר מחייב ור' יהושע פוטר מפרש לקמן טעמייהו: ואמאי נקים ר' יהודה שיעור כזית והא ר' יהודה) פטר מה סיכה כל שהן דמכלל דהו יכול לסוך חד אבר אף נתינה דעתש נמי בכל שהוא: ור' יהודה סבר · ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא מה נתינה דעלמא בכזית (דתנן)(דהבא) בכזית דיליף מאכילה דקדש דאין אכילה פחות מכזית אף נתינה דעל זר נמי בכזית אבל סיכה דמלכים וכהנים שלא בזמן חניכתן דברי הכל בכל שהוא דאין בהן נתינה כ)דלא קרינבהו זר גמור ומעיקרן בשעת חניכתן לאו זרים אינהו גבי שמן המשחה: ג)בת כהן שנשאת לישראל אין דינה ליכל בתרומה ואם אכלה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש דאין דינה כזרה גמורה שהרי אכלת היא בתרומה אם תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה וכו' והואיל והכי מיתתה נמי בשרפה אם זינתה כדין בת כהן: נשאת לאחד מן הפסולין לה · הואיל ונתחללה דינה כזרה בת ישראל: וחכ"א אחת זו ואחת זו כו' · כלומר כיון דלא הויא זרה מתחילתה ועד סופה אינה משלמת את החומש ודינה כבת כהן והיינו ואזדו לטעמייהו מחלוקת · באותה נתינה דשמן המשחה וכי שינויא דשנינן דר' מאיר דיליף מעל בשר אדם לא ייסך ור' יהודה יליף מנתינה דעלמא דברי הכל בכזית: שפיר קא אמרת לא ייסך כתיב · ויכול אתה לדרוש בלא ייסך ובלא יסיך: כהן שסך שמן של תרומה בן בתו ישראל מתהפך בו באותו שמן כדי שימשח כל גופו ואינו חושש לשם איסור הואיל והוא לא שם על עצמו קודם לכן באיסור: א"ל לא דמי התם בשמן של תרומה ומתו בו כי יחללוהו הוא הכהן שסכו ענוש שחללו וכיון שחללו יצא לחולין הלכך מתעגל בו ואינו חושש הכא אע"ג דאיתא עליו לא איתחל דהא נמשח ראשו בהיתר וכיון דלא איתחל הלכך כי סכו על בני מעיו הוא חייב: ממאי קא מספק ליה · דקתני חוץ והלא חייב נמי בזדון כרת ובשוגג חטאת דקרבן עולה ויורד היינו חטאת · והאי חוץ דקתני למעוטי מטומאת מקדש וקדשיו על לא הודע שלו מאשם תלוי דמי שחטאתו בקבועה מביא אשם תלוי ולא מי שמביא קרבן עולה ויורד א"כ כיון דלמעוטי מאשם תלוי קתני חוץ ניתני נמי מי שעבר עליו יום הכפורים אחר שבא אותו ספק חטאת לידו אינו מביא אשם תלוי שכיפר עליו יום הכפורים: אמר ריש לקיש כי קתני · חוץ מידי דאתיא ליה לספק חטאה ורחמנא פטריה מאשם תלוי משום דאין חטאתו קבועה אבל דעבר עליו יוה"כ לא איתיה לחטאיה הילכך לא קתני: ר' יוחנן אמר · היינו טעמא דלא תנא חוץ ממי שעבר עליו יוה"כ במבעט ביוה"כ דקאמר דלא ניכפר עליה יוה"כ דאי הדר ביה בתר יוה"כ דבעי לאיתויי קרבן מחייב לאיתויי אשם תלוי דהא לא כיפר עליו יוה"כ דבעט בו וכיון דחייב באשם תלוי במבעט משום הכי לא תנייה: וריש לקיש סבר אי לאו משום טעמא דידי משום מבעט נמי מיפטר דהא כיפר עליה: ובפלוגתא · אביי כר' יוחנן ורבא כר"ל: תאמר ביוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג כדכתיב והתודה עליו את כל עונות ב"י: אי נימא שבין שוגג ושאינן שבין מזיד · שלא שב מדיעתו הא קתני לא אם אמרת בחטאת ואשם שאין מכפר על המזיד כשוגג היינו הא ומאי קא מהדר ליה: אלא · מאי על שאינן שבין דלא מכפר דכתב אך חלק כי הא דאמר עולא אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד קודם שהקריבו ואח"כ חזר בו בתשובה הואיל ונדחה קרבנו כי דלא שב מדיעתו נשתמד ידחה והיינו שאינן שבין נשתמד דלא מכפר עליה קרבנו: וקא מותיב אמאי קרי ליה שאינן שבין נהי דאידחי קרבן דידיה כיון דמשתמד אבל כיון דחזר בו גברא בר כפרה הוא: אלא · לאו שבין דאמר תכפר עליה חטאתי שאינן שבין דמבעט דאמר לא תכפר עליה חטאתי וקאמר אך חלק אלמא הדר ביה רבא מדתניא · ורמינהו · דלא כהא דקתני דאינן מכפרין על שאינן שבין: וקראו מקרא קודש בברכות ובתפלות: ותהווייתו · הנך כריתות: מתני' סיפרא ר' יהודה: הא · דקתני כי יום כפורים הוא מכל מקום היינו ר' אליבא דידיה: ומודי ר' בעבירות דיוה"כ גופיה · והיינו דקתני אך חלק: דאי לא תימא הכי · דעבירות דגופיה לא מכפר כרת לר' בעבירות דיוה"כ גופיה היכי משכחת לה: מאי קשיא · משום הא לא איריא דדילמא כי האי גוונא משכחת כרת ביוה"כ דעביד עבידתא כוליה ליליא כו': תינח כרת דלילא · משכחת לה כדאמרת: כרת משום יממא מאי קשיא דילמא כו' אלא מחוורתא כדאמר מעיקרא הא ר' אליבא דר' יהודה הא ר' אליבא דידיה: וחכ"א אף המגדף · אין מביאין על שגגתו חטאת: אמאי קתני(יצא)(אף)המגדף שאין בו מעשה מאי קא איירי לעיל דקאמר אף המגדף: רבנן שמעות לר' עקיבא דתנא בעל אוב ולא תנא ידעוני כו' ואומר חטאו ישא · בפרשת כי תשא דמיירי בת בקרבנות: ואומר חטאו ישא · דכתיב גבי פסח דכתיב כרת והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וגו' אתאן לרבנן דלרבנן פסח שני ילפינן חטאו ממברך את השם לכרת כדאמר לקמן: והכין אמר להון ר' עקיבא לרבנן אמריתו מגדף ליה בית מעשה ולא אתא כרת דיהא לקרבן מיהו מודיתו לי דמגדף היינו מברך את השם ומשום הכי לית ביה קרבן דסבריתו דעקיצת שפתיו לא הוי מעשה כלל ולדידי אפי' הכי חייב קרבן ואלא לדידכו אמאי כתיב כרת במגדף: אמרין ליתו כרת למברך את השם דהיינו מגדף ולמילף מינה כרת לפסח שני דהא כתיב הכא במברך ונשא חטאו ואית ביה כרת וכתיב בפסח שני חטאו ישא מה להלן כרת במברך אף כאן בפסח שני בכרת ואע"ג דכתיב גבי פסח כרת דכתיב והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה: רבנן כר' סבירא להו: כפלוגתא דר' ור' נתן: דאמר במסכת פסחים בפרק מי שהיה טמא חייב על הראשון וחייב על השני דברי ר' ר' נתן אומר חייב על